

Asiantuntijalausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

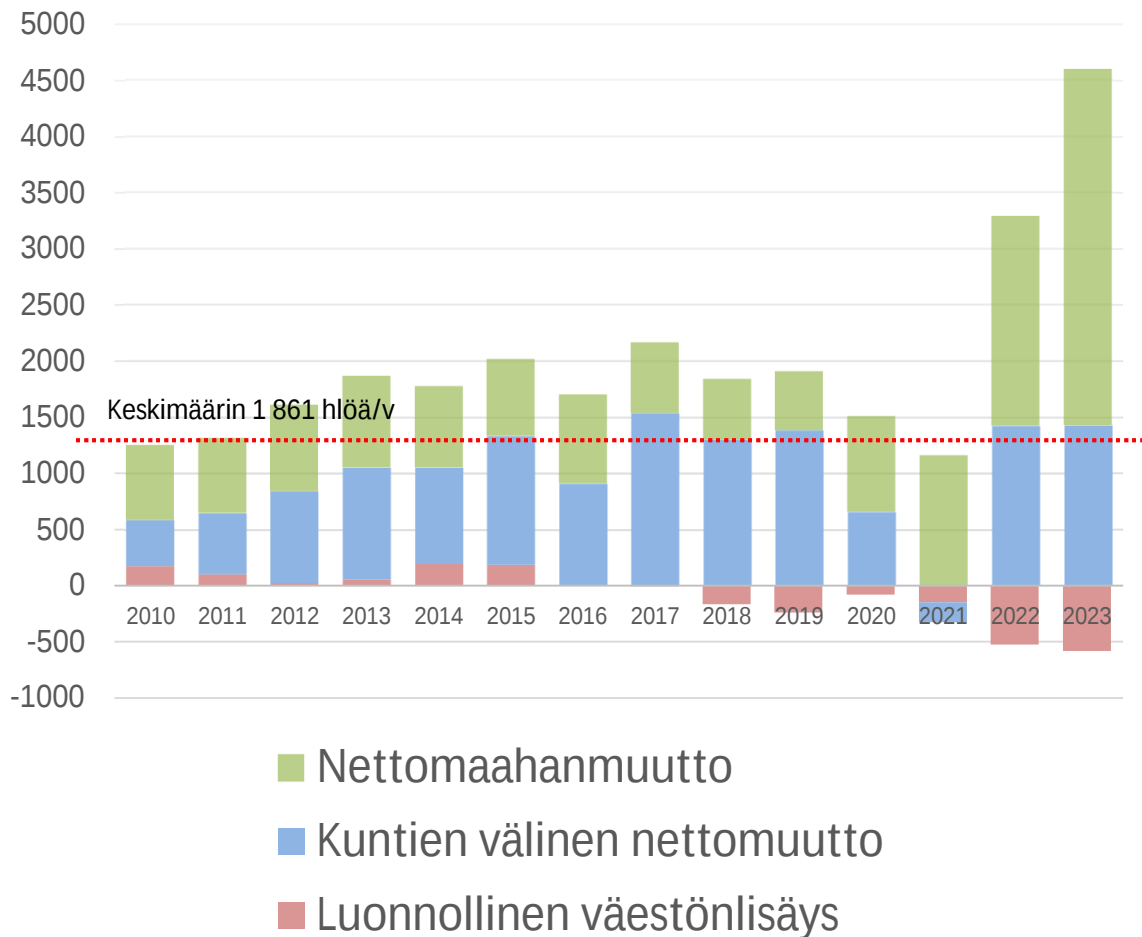
Mika Helva, Eduskunnan hallintovaliokunta 18.4.2024

Turun toteutunut väestönkehitys 2010-2023

- Turun väkiluku kasvoi yhteensä noin 26 000 henkilöllä vuosien 2010-2023 välisenä aikana eli keskimäärin 1 861 hlöä vuodessa
- Turun väestönlisäys noin kaksinkertaistui vuosina 2022-2023 ajanjakson keskiarvoon verrattuna
- Turun väestönlisäys on perustunut vuodesta 2018 saakka kotimaiseen ja ulkomaiseen muuttoliikkeeseen. Luonnollinen väestönlisäys kääntynyt oletettavasti pysyvästi negatiiviseksi.

Lähde: Tilastokeskus, väestö; väestönlisäykset ennakkotiedot

Pakolaisten määrästä

Turussa oli UMA-rekisterin mukaan maaliskuun lopussa 1436 pakolaiskorvauksiin oikeuttavaa pakolaista, joista alle 7-vuotiaita oli 133 ja heistä tilapäistäsuojelua saavia 854 eli noin 60 prosenttia. Turun pakolaisista suurin osa on itsenäisiä muuttaneita (kuntapaikoilla olijoita on vain 33 henkeä).

HE:ssa uskotaan, että hyvin karkean arvion mukaan korvausten piirissä voi olla noin 40 000 henkilöä vuonna 2025, mutta määrän arvioidaan laskevan noin 10 000 henkilöön vuonna 2028. Tässä on oletuksena, että uudet ukrainalaiset eivät enää hae kv-turvaa ensi vuoden jälkeen. Tämä ei nykyisen sotatilanteen perusteella näytä todennäköiseltä. Tässä ei ole myöskään otettu huomioon EU:n muuttoliike- ja turvapaikkalakiuudistuksen pakollisia solidaarisuustoimia.

Väheneminen edellyttäisi kriisien loppumista tai humanitäärisestä vastuusta luopumista.

Kotoutumisajan lyhentäminen

Hallituksen esityksessä haetaan säästöjä lyhentämällä pakolaisista maksettavaa korvausaikaa vuodella. Tästä ei todennäköisesti synny säästöjä, kun työnhakijana oleva maahanmuuttaja siirtyy huonommalla kielitaidolla ja työllistymisvalmiuksilla työnhakijoiksi. Vaikka säästöjä syntyisi kotoutumissuunnitelman päivittämisistä, vastaavat kulut tulevat lisääntyneistä työllisyysuunnitelman päivittämisistä.

Hallituksen esityksestäkin todetaan riski siitä, että kotoutumisesta säästäminen tuo lisäkustannuksia: *Riskinä on, että kotoutuja-asiakkaiden palveluiden rahoituksesta leikkaamisella olisi pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menoja kasvattavia ja tuloja vähentäviä vaikutuksia.*

Kotoutumisajan lyhentäminen

Kielen ja yhteiskunnan toimintatapojen omaksumiseen suunniteltu aika on riittämätön, ja näiden tietojen ja taitojen omaksuminen jää puutteelliseksi. Kotoutumisajan jälkeen kielen oppimismahdollisuudet heikkenevät. Kotoutumisaikana mm. suomen kielen opiskelu mahdollistuu työttömyysetuudella joustavammin kuin kotoutumisajan jälkeen. Tämä johtaa siihen, että työnhakijoiksi siirtyy suuri määrä henkilöitä, joilla ei ole työllistymiseen tai jatkokoulutukseen edellyttäviä tietoja ja taitoja. Esimerkiksi koulutusjärjestelmään täytyisi tehdä suuria muutoksia, jotta asiakkaat saavuttaisivat edes opiskeluun riittävän kielitaidon. Tämä lisää työllisyyspalveluiden ja koulutuksen järjestäjien sekä hyvinvointialueiden kustannuksia huomattavasti. Jotta lyhyemmällä kotoajalla on tarpeeksi palveluja, tarvitaan lisää resursseja odotusaikojen välttämiseksi.

Kotoutumisaikaiset työnhakijat Turussa 14.4.2024

	työhaun alkamisvuosi									
voim.oleva työllkd	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Yhteensä
00 työssä oleva, työllistetty	0	0	0	0	1	3	3	4	0	11
01 työssä oleva, yleisillä työmarkkinoilla	0	1	5	11	12	23	30	86	20	188
02 työtön	1	1	3	16	27	37	90	212	229	616
03 lomautettu	0	0	0	0	1	1	6	30	36	74
04 lyhennetyllä työviikolla	0	0	0	1	0	0	0	1	0	2
05 työvoiman ulkopuolella	1	1	5	5	14	10	16	37	8	97
07 työllistymistä edistävässä palvelussa	0	0	1	3	2	8	11	5	6	36
08 koulutuksessa	0	2	3	35	70	151	379	618	23	1 281
09 osa-aikatyössä oleva	0	0	1	6	9	13	24	24	3	80
Yhteensä	2	5	18	77	136	246	559	1 017	325	2 385

Monien kotoutumisaika on pidentynyt vamman, sairauden, elämäntilanteen, lukutaidottomuuden tai muun syyn takia. Tämä tulisi ottaa huomioon rahoituksessa heidän palvelujen turvaamiseksi ja jääkin epäselväksi, miksi painavasta syystä tehty kotoutumisajan pidentäminen ei vaikuta kotoutumiskorvauksiin, vaikka kustannuksia syntyy, jos myös nämä haastavammassa asemassa olevat halutaan kotouttaa.

Suurten kaupunkien haaste

Koska maahanmuuttajien enemmistö asuu suurissa kaupungeissa, ne kantavat suurimman vastuun heidän kotoutumisen edistämisestä. Niihin muuttaa kotoutumisajan ohittaneita puutteellisesti kotoutuneita henkilöitä pienemmistä kunnista. Heidän kielitaidon oppiminen ja työllistymisen tukeminen vaativat resursseja. Näitä maahanmuuttajavaltaisimmille kunnille on osoitettu erillisten valtionosuushakujen kautta (Osaamiskeskus ja Talent).

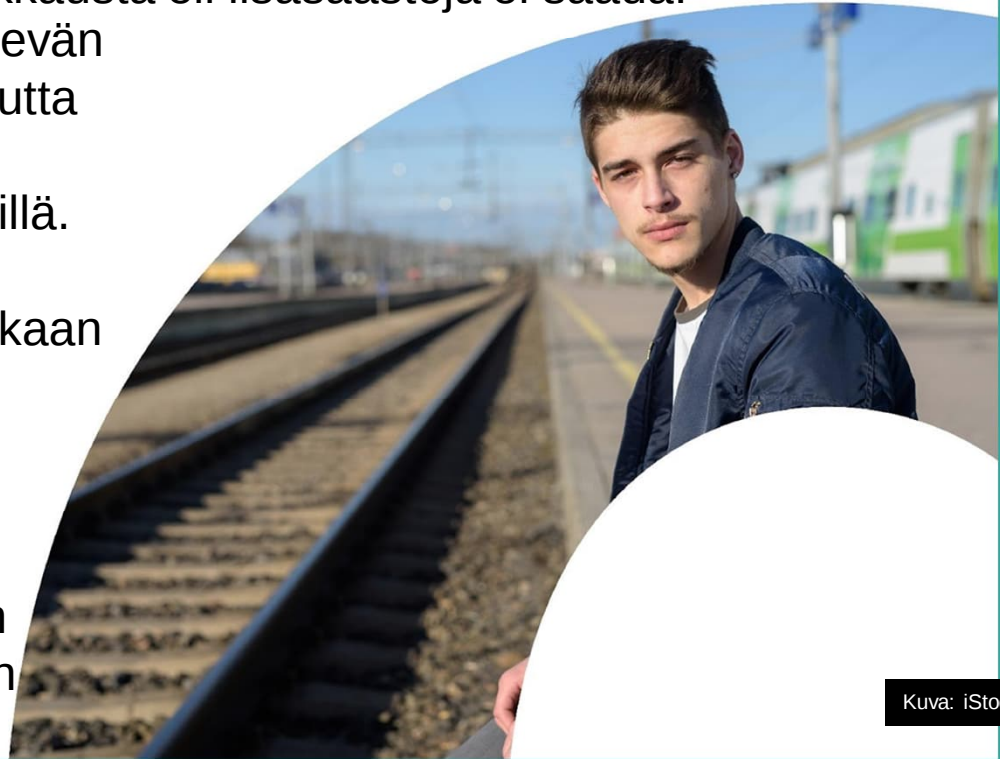
Nyt niistäkin luovutaan. Osa rahoituksesta annetaan kunnille valtionosuutena, joka mahdollisesti jaetaan kaikille kunnille, jolloin sen vaikuttavuus jää olemattomaksi eikä kenelläkään ole enää resursseja järjestää edellä mainittuja toimenpiteitä niin kuin tähän asti. Isojen kaupunkien kotoutumistoiminta tukee myös pienempiä kuntia. Ilman indeksikorotuksia laskennallisten korvausten reaaliarvo laskee.

Kun 75 % muunkielisistä ja samaan aikaan enemmistö avoimista työpaikoista on suurimmissa kaupungeissa, niiden erityisasema tulee jatkossakin ottaa rahoituksessa huomioon.

Tulkkaamisesta

Tulkkaamiskustannuksia leikataan. Säästöjä perustellaan siirtymisellä etätulkkaukseen. Tähän on jo siirrytty koronan myötä ja esimerkiksi Turun kuntakokeilussa käytetään vain etätulkkausta eli lisäsäästöjä ei saada.

- Tulkkaustarpeen uskotaan vähenevän yhteiskuntaorientaation myötä, mutta vielä on epäselvä, kuinka se järjestetään harvinaisemmilla kielillä. Tämä lisää tulkkauksia. Tulkkauksella varmistetaan asiakkaan oikeusturva eikä yko korvaa sitä.
- Säästöjä voisi löytyä tekoälyn hyödyntämisestä. Tämä tulisi mahdollistaa lainsäädännöllä.
- No show-kustannusten perintä on marginaalista ja tuonee enemmän perintäkuluja kuin tuloja.

Lopuksi

Kotolailla halutaan edistää hyviä väestösuhteita ja kahdensuuntaista kotoutumista. Tähän toimintaan ei olla kuitenkaan osoittamassa minkäänlaista rahoitusta, vaikka yhteiskuntarauhan turvaaminen on koko Suomen etu.

Kiitos!